

ВІДГУК

опонента **Васильсвої Марина Петрівни** про дисертацію

Калініної Ірини Миколаївни

«Педагогічна підтримка особистісно-професійного становлення державних службовців у процесі їх адаптації до управлінської діяльності» на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 23 Соціальна робота за спеціальністю 231 Соціальна робота

Державні службовці є суб'єктами реалізації управлінських та інших функцій держави та виступають учасниками здійснення компетенції державних органів та органів місцевого самоврядування. Безперечно, на початковому етапі службової кар'єри, особа, котра долучилася до виконання функцій управлінської діяльності, потребує допомоги і підтримки. Особлива увага має бути зосереджена на формуванні системи професійно-важливих якостей, засвоєнні предметної діяльності в сфері управління, накопиченні досвіду державної служби, входженні і адаптації до професійного середовища. Підтримка на етапі адаптації, коли формується системне уявлення про специфіку посади, розглянута з педагогічних позицій, формує позитивне ставлення до служби, прагнення зробити кар'єру, підвищити свій професійний рівень, позбутися помилок і комплексів. Отже, актуальність і нагальність вирішення обраної автором проблеми дослідження є безумовною.

Дисертацію виконано у межах комплексної наукової теми «Теоретико-методичні основи організації соціально-педагогічної діяльності з різними категоріями клієнтів» (державний реєстраційний номер 0110U000753), яку розробляє кафедра соціальної педагогіки ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Старобільськ).

Основним науковим результатом автора є розроблена, теоретично обґрунтована та експериментально перевірена система педагогічної підтримки особистісно-професійного становлення державних службовців у процесі їх адаптації до управлінської діяльності. На цьому шляху

І.М.Калініною виявлено ступінь дослідженості проблеми особистісно-професійного становлення держслужбовців у сучасних наукових працях; наведено сутнісну характеристику педагогічної підтримки як сучасного педагогічного феномену в контексті адаптації держслужбовців до управлінської діяльності; здійснено діагностику рівня особистісно-професійного становлення держслужбовців під час прийому на посаду державної служби; обґрунтовано зміст системи педагогічної підтримки особистісно-професійного становлення держслужбовців-початківців і впроваджено її в діяльність органів державної влади; проаналізовано ефективність розробленої системи педагогічної підтримки.

Усі результати, отримані в результаті наукового пошуку і експериментальної перевірки вихідних положень, є новими, достовірними і об'єктивно доведеними, що забезпечено використанням теоретичних, емпіричних і математичних методів у їхньому поєднанні і взаємозв'язку.

Представлена дисертаційна робота складається зі вступу, двох розділів з висновками до кожного, загальних висновків відповідно до поставлених завдань, списку використаних джерел (252 джерела), додатків (6). Загальний обсяг дисертації налічує 263 сторінки.

У *вступі* відображено основні відомості, що характеризують дисертаційну роботу: обґрунтовано актуальність і доцільність обраної теми, ступінь її дослідження, сформульовано об'єкт, предмет, мету, завдання, теоретично-методологічну основу, методи дослідження, окреслено експериментальну базу, розкрито наукову новизну, практичне значення результатів, наведено відомості про апробацію і оприлюднення результатів, структуру і обсяг наукової роботи.

У *першому розділі* автором розкрито професійне становлення фахівця, яке формує професійні орієнтири, розкриває талант, здібності, сприяє самореалізації у службовій діяльності, є основою якісної реалізації функціональних обов'язків. Обрано педагогічний аспект особистісно-професійного становлення як цілеспрямовану, спеціально організовану щодо

змісту та технології діяльність. Зважаючи на виникаючі на стадії адаптації суперечності між новою для особи соціальною, професійною ситуацією та рівнем соціально-професійної кваліфікації, ураховуючи види і етапи адаптації, автору вдається розкрити змістовну характеристику особистісно-професійного становлення держслужбовця-початківця, на які орієнтується педагогічна підтримка; розглянути її зміст та особливості; визначити суть та етапи процесу адаптації держслужбовців до управлінської діяльності у контексті основних напрямів педагогічної підтримки (інформаційно-інтелектуального, емоційного, організаційно-технологічного).

Автором обґрунтовано та розроблено критерії особистісно-професійного становлення держслужбовців: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційний, рефлексивний і творчий, описано їхні показники і зроблено вимірювання наявних рівнів у 117 держслужбовців, уперше призначених на посаду державної служби.

Другий розділ присвячено розробленню і методичному забезпеченню (положення про наставництво, типова індивідуальна програма підвищення рівня професійної компетентності держслужбовців, уперше призначених на посаду) в експериментальному режимі системи педагогічної підтримки особистісно-професійного становлення державних службовців у процесі їх адаптації до управлінської діяльності, котра містить такі компоненти: цільовий (становлення держслужбовців як суб'єктів управлінської праці та забезпечення їх успішного входження до нової соціальної та професійної сфери); змістовий (сукупність знань і умінь наукових основ державного управління як фундаменту їх соціально-професійного становлення); технологічний (технологія наставництва, самоосвіти і професійного навчання); суб'єктний (керівники органів держслужби, співробітники управління по роботі з персоналом, наставники); об'єктний (держслужбовці, вперше призначені на посаду). Коректно описано експериментальну роботу з упровадження розробленої системи, наведено кількісний і якісний аналіз отриманих експериментальних даних.

У висновках наведено основні результати дисертаційної роботи.

Робота не позбавлена окремих огріхів і дискусійних моментів, які не впливають суттєво на її науковий рівень:

1. По тексту зустрічається вираження «молодий держслужбовець», що не можна ототожнювати з поняттями «держслужбовець, вперше призначений на посаду» або «держслужбовець-початківець».

2. Зважаючи на деонтологічний характер професії державного службовця (вимоги до осіб, які обіймають посади державної служби), в методологічній основі дослідження варто було б звернути увагу на використання деонтологічного підходу до обґрунтування педагогічної підтримки в адаптації держслужбовця, вперше призначеного на посаду, до управлінської діяльності.

3. Бажано було більше уваги приділити характеристиці управлінської діяльності та її функцій, до виконання яких долучається держслужбовець на етапі особистісно-професійного становлення.

4. Викликає питання використання творчого критерію особистісно-професійного становлення держслужбовців, що є не рядоположним по відношенню до інших (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, операційний, рефлексивний), адже апріорі містить якісну характеристику і більше відноситься до рівня, ніж до критерію.

5. У тексті дисертації зустрічаються друкарські помилки та описки.

Основні положення та результати дослідження оприлюднені в доповідях на двох міжнародних і трьох всеукраїнських науково-практичних конференціях і висвітлені в 13 одноосібних публікаціях автора, з них 8 статей у наукових фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному періодичному виданні, 4 – у тезах конференцій.

Дисертація Калініної І.М. є закінченим науково-дослідним дослідженням, в якому отримано нові, теоретично доведені і практично перевірені результати і яке відповідає всім встановленим вимогам до досліджень такого рівня. Порухень академічної доброчесності не виявлено.

Проведений аналіз дозволяє вважати, що дисертаційна робота Калініної Ірини Миколаївни «Педагогічна підтримка особистісно-професійного становлення державних службовців у процесі їх адаптації до управлінської діяльності» за актуальністю, новизною положень, теоретичним і практичним значенням відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертацій», а також відповідає вимогам, передбаченим пунктом 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України № 167 від 6 березня 2019 р.), а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 23 Соціальна робота за спеціальністю 231 Соціальна робота.

Опонент –

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри соціальної роботи і
соціальної педагогіки Харківського
національного педагогічного
університету імені Г.С.Сковороди

М.П.Васильєва